

Za jabolki.

krog Jelenkove hiše se je razprostiral velik sadni vrt. V varstvu ga je imel stari Jelenko. Kmetijo je že prepustil svojemu sinu, dasiravno nerad, ker se je vedno bal, da ne bi sin razstlal in razmetal premoženja, katero je on nakopičil z velikim trdom. Toda sin se je začel protiviti, da ne bo samo za delavca doma, ampak da hoče biti tudi gospodar, sicer pa da odide na tuje. Hočeš, nočeš, se je moral odločiti stari Jelenko in izročiti sinu gospodarstvo. Sam je le še kaj malega delal, a hranil in skoparil je še vedno. Posebno skrbno je obdeloval vrt, na katerem si je izvolil štiri jablane, nekaj hrušk in en vogal češpelj za svoj užitek.

In kako izvrsten varih je bil! Skoraj slednji večer se je prišopiril v stanico, češ, nocoj sem pa že zopet enega nadrl in napokal. Vendar je bilo čudno, da so sadni tatje tako radi zahajali le k staremu Jelenku. Drugi posestniki so imeli vedno mir pred njimi. Mogoče, da so hoteli kljubovati njegovi čuječnosti, četudi je marsikateri izkupil kako gorko.

Rad se je hvalil in širokoustil stari Jelenko, toda enkrat je vendar prišel v zadrego. Bilo je namreč že globoko jeseni. Sadje je bilo večinoma pod streho, le pri Jelenku sta še stali dve jablani, polni, da so se kar veje lomile. Čakal je namreč Jelenko, da bodo jabolka popolnoma dozorela in da bodo potem dalje časa ostala nepokvarjena. Zategadel je pa tudi pazil noč in dan, da bi mu jih kdo ne otrešel. Neke sobote večer je prišel že zelo pozno na vrt. Molili so rožni venec, in zato se je precej zapoznil. Tiho je stopal proti jablanama, ki sta stali pri visokem skednju blizu gnojšča. Vse je bilo mirno in tiho.

Kar se začuje hrust odlomljene vejice, in takoj na to cop! — jabolko pade z veje na tla.

Krepkeje stisne Jelenko palico v levico (bil je namreč levičar) in se splazi do prve jablane, raz katero je padlo jabolko. Gori med dvema vejama je bila videti v zvezdnem svitu črna postava, in tuintam se je začul prasket listja in pokanje suhljadi.

Tat je bil na jablani.

Jelenko oslini roko, da ne bi palica polzela se odkašlja in se zadere na jablano:

„Ali boš šel dol, ali ne, ti nesnaga tatinska, kosmata!“

Nič. Vse tiho — —

„Ali mi greš zlepa, sicer te otrnem, da bo počila koža!“

Zopet vse tiho. Jelenku je bilo že preveč.

„Čakaj, ti zver zverinska, jaz ti pokažem krasti jabolka!“

Rekši se obrne in stopi par korakov proti skednju, da vzame ondi stoječo lestvo. Toda hipoma se začuje šumenje in prasketanje po deblu. Kakor bi mignil, je stal Jelenko pri jablani: Tresk! tresk! s palico in: „Joj! joj! Moja glava, moja roka!“ se začuje obupen glas, potem jo pa pocedi ponočni tat čez gnoj in gnojnico, da je kar mlakuža škropila na vse strani.

Jelenko je pa še godrnjal, brskal in drezal z nogo po tleh, kje leži še kako odpadlo jabolko. Ko je začutil kaj okroglega, se je brž sklonil in varno spravil v žep. Luna se je ravno prikazala izza visokega hriba, ko je stari Jelenko zapiral hišne duri, hoteč se spraviti k počitku. Ostala družina je že zdavnaj počivala . . .

Na sosedovem vrtu pa so sedeli štirje dečaki v tihem pomenku med seboj. Eden izmed njih je imel kakih deset rumenkastordečih jabolk v klobuku, kamor jih je bil izložil iz žepov.

„Presneto so me veliko stala! Starec me je dobil in mi pritisnil dve prav gorki. Še po glavi mi je ena priletela, kar čutiti je oteklino. Nisem mislil, da bo tudi tako pozno zunaj. Da bi ga sraka brcnila.“

„I no, če si imel enkrat smolo! Saj je tudi mene enkrat dobil in me počteno naklepal. Jaz pravim, da mu vrnimo, kar nam je posodil.“

„Da, da vrnimo mu,“ se oglasita še ona dva.

„Pa kako? Starcu ni moči do živega.“

„Jaz pa vem,“ se oglasi oni, ki je drugi govoril, „le mene poslušajta. Velik srobot dobimo, da bo segel od jablane do strehe na skednju. Streho lahko prevrtamo, ker je slamnata, in tako bomo lahko na podu

skriti. Zvečer pa, ko pride stari stražit, potegnemo — in saj veste, kaj mislim.“

„Dobro! Dobro!“ se oglasi trojica, „naj le starec izve, kako se stražijo jabolka!“

„Samo strah, to je še premalo,“ se oglasi oni, ki je bil nocoj na jablani. „Nabrati si moramo poleg tega še polne žepe jabolk.“

„Seveda jih ne bomo tresli zanj, ampak zase,“ odvrneta ostala dva smeje se. Kmalu nato odidejo iskat srobrota . . .

Takoj drugo jutro je šel stari Jelenko na vrt pogledat, koliko škode je na jablani; toda k sreči ni bila posebno velika. Par na tleh ležečih vejic ga je posebno vznemirilo, ker je bilo poznati, da so nanovo odlomljene. „Ti nesrečni škodoželjneži,“ se je hudoval. „Drugega jim ni mar, kot to, kako bi mi vse uničili. Dve revni jablani imam, in še to mi bodo požrli. Naj bi že prišel k meni, dal bi mu eno jabolko ali dvoje, pa ne bi bilo treba lomiti dreves. No, pa saj jih bomo jutri otresli, ali pravzaprav otrgali, da se ne bodo potolkla, potem pa naj le pridejo, kadar se jim zljubi, tem ciganom ciganskim.“

Ogledoval je jablano zadovoljno od vseh strani, ker se je kar šibila krasnega sadja; a k sreči ni opazil debelega srobrota, ki je bil skrit med gostimi vejami. Odšel je in se je napravil v pražnjo obleko. Sin je moral ostati doma kot varih, drugi pa so odšli k prvi maši.

* * *

Večer se je približal. Zadnjikrat je šel stari Jelenko na vrt na stražo. Mirno je sedel na klop pod staro tepko, ki je pa le redkokdaj rodila, in si je zapalil pipico. Misлил si je, kako prijetno bo potem, ko bodo jabolka otresena, koliko bo izkupil zanje, in kako bi bolje obrnil izkupljeni denar, da bi bilo kar mogoče več dobička. Čuvati jih in zmrzovati tu zunaj ne bo več treba.

Rezka megla se je začela dvigati iz vlažnih tal, ker jih je pred par dnevi namočil dež. Mraziti je začelo Jelenka, in zbudilo se mu je upanje, da nocoj

mogoče ne bo nikogar. Na vzhodu se je začelo svetliti nebo, luna je veličastno priplavala na nebo in uprla svoj blede obraz v starca, ki se je tresel mraza, a vendar ni hotel zapustiti vrta. Zdelo se mu je, kakor bi se mu hotela smehljati, češ, saj ni živega bitja v obližju, in ti stražiš in čakaš tu in prezebaš. Res se ni nič genilo, razen sosedovega psa, ki je tuintam zalajal.

„Ne bo vendar enkrat nikogar,“ zamomlja starec. „Zakaj, ko bi mislil priti, bi bil gotovo že tu. Kaj pa, če pride, ko odidem jaz k počitku? A ne bo ga ne, premrzlo je danes, da bi jaz še dalje tukaj sedel.“

Vstal je, maneč si roke, in je hotel oditi. Kar zašumi jablana in drrr... se usujejo jabolka po tleh.

„O joj! Joj!“... je zastokal Jelenko in kar obstal na mestu. Prej ni bilo slišati nikakega šuma in tudi nikogar ni bilo videti, da bi se bil približal jablani. Sedaj pa se predrzne kdo tako tresti... in toliko jabolok... „Uh! Ti garjeva ovca! Uuu...!“ se je Jelenko zadrl in ves besen planil proti drevesu. „Ali mi ne greš takoj dol!“

Vse tiho. A kar hipoma se zopet zaziblje jablana, jabolka pa kakor dež po tleh...

Jelenko je stal kakor pribit, z odprtimi ustmi, in ni niti čutil, da mu lete jabolka na glavo in na hrbet, in da so mu že zbila klobuk z glave. Gledal je na jablano, toda na nji ni bilo žive duše, saj je luna dovolj jasno svetila. In zopet se je streslo drevo. škripalo in ječalo... Njegovi redki lasje so se začeli dvigati, palica mu je padla iz rok, in desnica mu je nehote segla na čelo, usta in prsi... Obrnil se je in jo ucvrl proti domu... Jablana pa je vršala za njim... veje so pokale...

* * *

Na njegovem podu pa so se smejali trije hudobneži, da so jim solze tekle po licih. Plesali so in skakali veselja, tolkli se po kolenih in brili norce s starim Jelenkom.

„Čas je, da gremo in si nabereмо vsak nekaj jabolok. Saj zaslužili smo si jih.“

„Pa pojdimo,“ odvrneta druga dva. „Saj čuvaja gotovo ne bo do jutri pred poldnem iz izbe.“

„Jaz tudi menim, da se mu tresejo hlače, težko, če ni — — —“

Tresk! Začuje se pok gotovo že trhle in gnile deske, in kmalu na to je bilo slišati težki udarec padlega telesa in zadušen vzklik.

„Kaj pa je, Janez?“ vpraša nekdo.

Vse tiho.

„Nesnaga! Meni se zdi, da je padel dol. Da le ne bi bilo tako temno.“

„Janez! Janez!“

Toda Janez se ni oglasil niti zganil.

„Za božjo voljo! Kaj, če si je zlomil vrat, ali pa če se je ubil, o vsi svetniki! Pusti me brž dol!“

„Čakaj, da še jaz ne padem! O, ti preklicana stvar! Kaj bo? Če si je kaj naredil?“

Začulo se je drsanje po deskah.

„Vidiš, tu je luknja, prej je bilo še vse celo, tukaj skozi je padel. Le na desno se drži, pa primi nekoliko za lestvo!“

Dospela sta na tla. Eden je odprl velika vrata, in luna je posijala na tovariša, ležečega na tleh.

„Mrtev je, le poglej, kako je bled! Uh, mene je strah!“

„Saj ni mrtev,“ odvrne tovariš in se pripogne k Janezu. „Le potiplji, čelo je še gorko. In tudi diha še.“

„Ah, jaz grem domov, jaz se bojim, poglej kako mu kaplja iz nosa kri — — —!“

„Kam boš šel? Tu vzemi klobuk in skoči po vode doli k vodnjaku, da ga predramiva!“

„Daj sem!“ — Vzel je klobuk in stekel. Še preden se je vrnil, se je zbudil na tleh ležeči tovariš in globoko je vzdihnil.

„Janez, vzdrami se in povej, kako ti je!“

„Oh, kako me boli noga! Ojoj! Ojoj! Kaj, če je zlomljena!“

„Potrpi malo, saj pride Tone takoj z vodo. Pomočili jo bomo, pa bo kmalu dobro. Zlomila se gotovo ni.“

Tone je prišel z vodo. Ko je videl, da je Janez še živ, je dobil nekoliko več poguma. Zavihala sta revežu previdno hlačnico navzgor, in pokazala se jima je precejšnja rana pod kolenom, iz katere je kapljala kri. Udaril se je nagajivec na robat kamen, s katerim so podkladali voze v šupi. Pomočila sta tovariša rano, odtrgala od Tonetove že itak strgane srajce rokav in trdno obvezala rano, da ni mogla več krvaveti.

„Ojoj! Ojoj! Moja noga, kako me boli! Da sem mogel tega preklicanega dedca strašiti, sedaj me je pa Bog kaznoval. Oh, kaj bodo rekli doma, če izvedo!“

Tovariša sta mu pomagala, da je vstal, toda na nogo se ni mogel nič opreti. Bila je zvinjena. Nesti sta ga morala domov. Položila sta ga v hlevu na ležišče; potolažila ga, kakor sta vedela in znala, ter odšla vsak na svoj dom.

Ko je drugo jutro prišel Janezov oče v hlev pogledat k živini, je našel Toneta še na ležišču. Na vprašanje, kaj mu je, da ne vstane, je rekel, da je ponoči lezel na pod in da je padel z lestve. Oče mu ni hotel verjeti; vendar pa je poslal po zdravnika, ko je videl, da je noga hudo otekla in temnordeča.

Zdravnik je nogo zravnal, zapisal mazilo, in Janez je bil v kratkem zopet, kakor prej. Toda oni osodepolni večer si je zapomnil in od tedaj ni zahajal več v družbo onih dveh.

Poiskal si je pa še drugega zdravnika: Pri sveti izpovedi je ozdravil svojo vest.

Najbolj ga je še skrbelo, kako bo popravil škodo; zakaj v bolezni je imel čas o tem premišljevati. Posebej je še poiskal, kaj stoji v katekizmu in v „izpraševanju vesti“ o t a t v i n i. Prepričal se je, da se za ta greh ne najde odpuščanja, dokler ni poravnana škoda. No, šel je nekoč skesan k staremu Jelenku in mu je povedal vse, pa tudi obljubil vse. In potem sta se zlepi poravnala. — Unadva pa imata morda še danes — kosnato vest. Nekoč že pride ura, ko [se zbudi pekoč spomin na take krivične norčije. *Ciril Vesel.*

